

ПРО СІЧ І ЖИТТЯ ЗАПОРОЖЦІВ

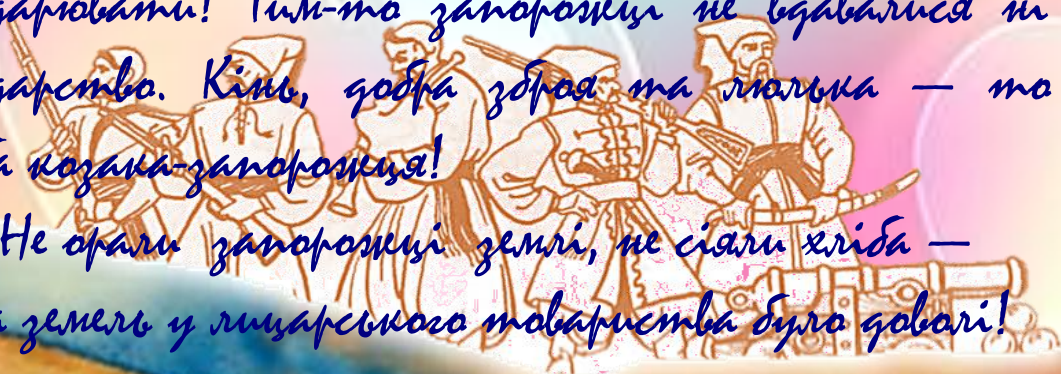
Славна Січ Запорізька була вартовою сторожею, котра обороняла волю і віру українського народу. Запорізькою вона звалася тому, що стояла за Дніпровими порогами. В останні свої часи Січ стояла біля річки Південної, що вливається в Дніпро.

Січ була ні що інше, як вільне товариство лицарів. У товариства се приймали кожного охотого, аби він був православної віри, слухав

і корився товариству і батькам-отаманам, щиро і вірно служив товариству й обороняв волю і віру. Жіноцтва не було на Січі, його і не допускали близько.

Усі січовики вважалися за братів-товаришів, покровителькою і заступницею Січі запорожці вважали Божу Матір. От таке військове життя і сусідство з хитрою татарською змушували запорожців раз по раз бути готовими піти на війну і зложити лицарські голови в бою за волю й віру. Де ж тут було вже і воювати і господарювати! Тут-то запорожці не вдавалися ні в яке господарство. Кінь, добра зброя та люлька — то і вся худоба козача-запорозька!

Не обрали запорожці землі, не сіяли хліба — а земель у лицарського товариства було доволі!

Спершу ці землі лежали пустирем; у безкраїх запорізьких степах водилися табуни диких коней. З часом запорожці почали закликати на свої вігні стени селитися охочих людей. Приходили зони з України, з Волищини, з Польщі: товариство радо їх приймало, наділяло землями, але вимагало, щоби вони, осівшись, брали землю й сіяли жито. От так на запорізьких землях поблизу Січі почали заводитися хутори й села.

У спокійний час інші січовики ловили рибу, полювали на звірат, котрих, особливо ж диких кіз, тоді на запорізьких землях багато виводилося.

Освіту та освічених людей січове товариство величч поважало. В самій Січі була школа, в якій у спокійний час училися козаки читати й писати.

Часто привозили запорожці з війни величку поживу, але самі з неї не користали, бо більшу частину роздавали на монастирі, на церкви, особливо ж на убогих.

Завзятий, бравий воюка був козак-запорожець! На славу він умів стояти за рідну Україну, за волю і віру українського народу!

Володимир Луцук

КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА

Над Дніпром жили племена, їх столицею був город Київ. Про походження Києва були різні перекази. Одні оповідали, що назва міста пішла від Кия, що був перевізником на Дніпрі (кому треба було переїхати з одного берега на другий, він перевозив своїм плієм). Інші оповідали, що Київ заснували три брати — Кий, Щек і Хорив та їхня сестра Либідь. Від Кия пішла назва Києва, від його братів гори Щекавиця і Хоривиця, від імені сестри — річка Либідь.

На високій горі над Дніпром три брати збудували місто, звели укріплення. Київ зростав на перехресті торгових шляхів. Київські купці скуповували усілякі товари і відвозили їх Дніпром до Чорного моря і до славного грецького міста Константинополя. Завдяки торгівлі Київ набув великого значення і став найпершим і найбільшим містом у всій Східній Європі. Інші українські племена визнавали силу Києва. Київські князі поширили свою владу на всі сусідні землі. Перемогли диких степовиків і об'єднали велику Київську державу. Цю велику державу звали тоді Руською, бо назва «Русь» - це давня назва Української держави зі столицею у Києві. Коли згодом «руськими» народам почали звати себе москвичи, наш народ назвався українським, а наш край — Україною.

Гнат Хоткевич

Гей, козак – козаченько,
Тай хоробре серденько,
Ой, міцні в нього руки –
Ворогам для науки!
Як козак засміється –
Ворог з страху трасється,
Як козак заспіває –
Той швидко утікає!
Як козак затанцює –
Увесь світ його чує,
Зелен-дубе розвивайся,
Гей душа, розкриляйся!
А душі тільки їй треба –
Степ широкий та небо,
Під сіглом коник галний,
Побратим не лукавий.
Гей, гуляти-воювати
Знов поїдемо брате,
Не топтали щоб турки
Наші землі українські!
Там ти смерть, ти життя –
Нам не буде забуття!
Якщо голови складемо –
У піснях доживемо!

Козацька розминка

Раз - два - голова,
Щоб трималася на в'язах
Ми тренуємо всі м'язи
Три - чотири, руки в ділі -
Раз курлак, два курлак -
Бий сильніше козак.
Щоб триматись на коні,
Треба ноги нам міцні,
Сильні ноги, дужкі ноги -
Не злякаються дороги.
Підемо разом в присядку
Це найкраща зарядка

Козацька пісничка

Я козак і ти козак,
Я воєк і ти воєк,
Щоб в бою стояти мужньо
Ми повинні бути друзі.
Ми хоробрі воєки -
Побратими-козакі.

ЗВУЧАЇ ЗАПОРОЖЦІВ

Багато цікавих козацьких звичаїв були на Січі.

Новобранець мусив три роки служити в старого козака: виконувати усяку роботу, носити за ним дружку рушницю та різні клунки і, лише набувши бойового досвіду, міг стати справжнім козаком. Тоді йому давали рушницю, шаблю,, лук та стріли.

Козаки вдягалися просто: в грубу сорочку та киферю (довгий плащ без рукавів). За широким поясом носили містачі й мотушку, до нього гіпляли порохівницю, а через плече закидали торбу з харчами та курями.

Їли м'ясо та рибу, а в стінах - звірів і птицю. Сухили й сухарі з пшеничного борошна.

Одружені козаки жили із сім'ями по селах і хуторах. Там господарювали, доглядали великі пасіки, палювали і завжди гостину свого добра віддавали на Січ.

Коли ж катовий отаман оголошував військовий похід, скажімо, на турків, то по тих хуторах-зимовниках, звичайно обнесених загородами з міцними ворітьми, роз'їжджалися гінци, скликаючи козаків-хуторян на Січ. Січове військо складалося з полків. Найстаршим на Січі був катовий, якого називали «батьком»

Його обирали на спільній раді й могли

скинути, якщо виявляв несправедливість, але доки цього не сталося, всі мусили беззастережно йому коритися. Він мав право карати, навіть на смерть. Котловому допомагали судді й осавури.

Кодекс лицарської звитяги:

- готовність боротися до загибелі за волю, віру, честь, і славу України;
- нехтування небезпекою, коли справа стосується життя друзів, побратимів, Матері-України;
- ненависть до ворогів, прагнення звільнити рідний край від чужих завоювання;
- героїзм, подвижництво у праці і в бою, тощо.

Водночас козакі були глибоко милосердними. Вони гідно ставилися до інших людей, ділили з ними радість і горе.

В умовах незгасяючих воєн, берегли свою культуру, виживали в надзвичайно складних життєвих обставинах, у змаганнях зі стихійними силами природи гартувалися дух і тіло козаків. Вони добре знали народну медицину, її рецепти, які забезпечували міцне здоров'я, повноцінне довголіття.

Загартовуючи себе і готуючи свій організм до складних випробувань долі, козакі влітку спали проти зоряного неба, уявою і думкою ликули в невідомі

світи, прагнули проникнути в таємниці космосу.

В сірових і козацьких школах хлопчиків учили: «Богу добре молитися, на коні реп'яхом сидіти, шаблею рубати і відбиватися, з рушниць гострозоро стріляти й списом колоти».

Важливе місце відводилося також формуванню в козаках умінь плавати, веслувати, керувати гребном, переховуватися від ворога під водою (за допомогою очеретини) та ін.

Як і буває козацтво, молодь на свято народного календаря, у процесі народних ігор змагалася на силу, спритність, прудкість, винахідливість, точність попадання в ціль, танцю. Традиційними були змагання на конях. Козацька молодь систематично розвивала свої природні задатки, вдосконалювала тіло і душу в іграх, танках, хороводах, в різних видах змагань і боротьби.

Ігор Білий

Хто ти? Звідки?

Якого роду племіні?

Повчальна книжка для сина

